

МИНИСТЕРСТВО НА ТРУДА И СОЦИАЛНАТА ПОЛИТИКА

СОЦИАЛНА ЗАЩИТА
ПРАВА
ОБЛЕКЧЕНИЯ

В ПОМОЩ
НА ХОРАТА
С УВРЕЖДЕНИЯ

С ФИНАНСОВАТА ПОДКРЕПА НА
АМЕРИКАНСКАТА АГЕНЦИЯ ЗА МЕДУНАРОДНО РАЗВИТИЕ

ЦЕНТЪР ЗА СОЦИАЛНА ИНФОРМАЦИЯ

0 900 32 111

директно от цяла България
14 ст. /мин.

за София – тел. 987 16 22
1 един градски разговор

Съдържание:

I. ОСНОВНИ ПОНЯТИЯ И ПРОЦЕДУРИ

1. Кои лица имат статут на инвалиди?
 2. Как се установява инвалидността?
 3. Каква е процедурата за явяване пред ТЕЛК?
 4. Може ли да се обжалва решението на ТЕЛК?
 5. Как се определя датата на инвалидизиране?
 6. Как се определя срокът на инвалидността и какво следва от него?
 7. Къде се издава медицинско свидетелство за управление на МПС на инвалиди?
- **Деца с увреждания**
 8. Как се определя инвалидността при деца до 16-годишна възраст?
 9. Къде се извършва експертизата на деца до 16 г. с трайни увреждания?
 10. Какви документи са необходими, за да се освидетелства детето?
 11. Каква информация съдържат експертните решения?
 12. Може ли да се обжалва решението на РЕЛКК?

II. ТРУДОВИ ПРАВА НА ИНВАЛИДИТЕ / СТИМУЛИ ЗА НАЕМАНЕТО НА ИНВАЛИДИ НА РАБОТА

1. Какъв стимул имат работодателите да наемат инвалиди на работа?
2. Каква закрила имат инвалидите при уволнение от работа по трудов договор?
3. Инвалидите имат ли право на по-голям годишен платен отпуск?
4. Какви са противопоказаните условия на труд за освидетелстваните лица?
5. Може ли инвалид да получава обезщетение за безработица от бюро по труда?
6. Могат ли инвалидите едновременно да получават пенсия и да работят и как се осигуряват?
7. Лицата с намалена работоспособност могат ли да кандидатстват за отпускане на микрокредити и ползват ли някакви облекчения?

III. ПЕНСИОНИРАНЕ

1. Какви видове пенсии има?
2. Какви видове инвалидни пенсии има?
3. Кои лица имат право на пенсии за инвалидност?
4. Какви документи са необходими за отпускане на пенсия за инвалидност?
5. В какъв срок след подаване на документите се отпуска инвалидната пенсия?
6. От коя дата се отпуска пенсията за инвалидност?
7. Как се преценява каква инвалидна пенсия да бъде отпусната?
8. Може ли да се получава повече от една пенсия?
9. Ако едно лице отговаря на условията за отпускане на пенсия за осигурителен стаж и възраст, но в същото време е инвалид, каква пенсия ще му бъде отпусната и ще получава ли полагащите му се добавки?
10. Какво се разбира под “осигурителен стаж” при пенсиите за инвалидност поради общо заболяване?
11. Признава ли се времето на получаване на инвалидна пенсия за стаж при пенсиониране за осигурителен стаж и възраст?
12. Признава ли се за стаж гледането на инвалид – член на семейството?
13. Какво означава понятието “признат стаж” при пенсиите за инвалидност по общо заболяване?

14. При пенсиониране по инвалидност поради общо заболяване, приравняват ли се I и II категория към трета?
15. Може ли да се преизчислява пенсията за инвалидност въз основа на придобит стаж след пенсионирането?
16. Може ли да посочи друг период, върху който се изчислява инвалидната пенсия?

IV. ПРИДОБИВКИ ЗА ИНВАЛИДИТЕ, ПРЕДОСТАВЯНИ ОТ ОБЩИНСКИТЕ СЛУЖБИ ЗА СОЦИАЛНО ПОДПОМАГАНЕ И ДРУГИ СТРУКТУРИ

1. Какви са условията за достъп на инвалиди до социално подпомагане?
2. Как се определят диференцираният минимален доход и размерът на социалната помощ?
3. От кого зависи отпускането на социална помощ?
4. Какви надбавки получават родителите на деца с трайни увреждания?
5. На какви социални помощи и облекчения имат право инвалидите и какво е необходимо, за да ги получат ?
6. Лицата с намалена работоспособност ползват ли облекчения за прием във висши учебни заведения?
7. Задължени ли са придружителите на лица с намалена работоспособност да изпълняват военските си задължения?

V. ДАНЪЧНИ ОБЛЕКЧЕНИЯ

1. Има ли данъчни облекчения за инвалидите по данък общ доход и какви са те?
2. Какво трябва да знаят инвалидите, ползващи данъчни облекчения за доходи от трудово правоотношение ?
3. Какви облекчения за предвидени в Закона за местните данъци и такси по отношение на данъка върху недвижимите имоти и таксата за битови отпадъци за лица с намалена работоспособност над 71 на сто?
4. Какви облекчения ползват инвалидите при заплащане данъка върху превозните средства?
5. Какви са облекченията при внос на автомобили от инвалиди ?

VI. ПРИЛОЖЕНИЕ

1. Минималните размери на пенсиите и добавките към тях от 1.7.2002 (таблица)
2. Социални помощи и облекчения, предоставяни на лицата с намалена работоспособност 50 и над 50 на сто (таблица)
3. Списък на заболяванията и уврежданията, при които се допуска безмитен внос на автомобили за лица над 6 г. с трайно намалена работоспособност или възможност за социална адаптация до 90 на сто включително

I. ОСНОВНИ ПОНЯТИЯ И ПРОЦЕДУРИ

1. Кои лица имат статут на инвалиди?

"Инвалид" е всяко лице, независимо от възрастта му, с физическо, сетивно или умствено увреждане, което затруднява социалното му интегриране и участие в обществения живот, възможностите му за общуване и обучение или трудовата му реализация (Закон за защита, рехабилитация и социална интеграция на инвалидите – ЗЗРСИИ).

"Инвалид с трайно увреждане" е лице с установена степен на намалена работоспособност 50 и над 50 %*.

Намалена работоспособност между 50 и 70,99 % съответства на III група по отменения Закон за пенсиите, от 71 до 90 % - на II група, а над 90 % - на I.

(* Процентът на намалената работоспособност се съобразява със степента на установения дефицит - Наредба за експертиза на работоспособността, ДВ. Бр. 61/ 2000 г.)

2. Как се установява инвалидността?

Инвалидността се установява чрез експертиза на трайната неработоспособност на лицата над 16 годишна възраст от Териториалните експертни лекарски комисии (ТЕЛК) и от Националната експертна лекарска комисия (НЕЛК).

Експертизата на трайно намалената или загубена работоспособност включва определянето на:

- степен на трайно намалена или загубена работоспособност в проценти спрямо здравия човек;
- потребността от чужда помощ и за какъв срок;
- срок на инвалидността
- дата на инвалидизация;
- причинната връзка между увреждането (смъртта) и трудовата злополука, условията на труд, при които е работило освидетелстваното лице, включително и при военна и гражданска инвалидност;
- противопоказаните условия на труд.

3. Каква е процедурата за явяване пред ТЕЛК?

Лекуващият лекар насочва болните към Лекарска консултативна комисия (ЛКК), когато прецени, че е настъпила трайна загуба на работоспособността. Той подготвя необходимата медицинска документация и вписва своето становище при насочване на болния към ЛКК.

ЛКК подготвя необходимите документи и насочва болните за освидетелстване от ТЕЛК с Медицински протокол по образец. Към него се прилагат резултатите от направените изследвания, които се вписват в специални образци, подписват се от извършителя на изследванията и задължително се отбелязва датата, на която са направени.

Молбата до ТЕЛК за освидетелстване / преосвидетелстване, заедно с протокола и другите образци се подава в Картотеката за медицински експертни досиета (КМЕД). Експертите в КМЕД изпращат документацията на лицата в съответната ТЕЛК в тридневен срок от получаването им.

ТЕЛК освидетелстват и преосвидетелстват лицата в 40-дневен срок от датата на постъпване на документите. Лекарите от ТЕЛК извършват клиничен преглед и при необходимост назначават допълнителни изследвания.

4. Може ли да се обжалва решението на ТЕЛК?

Решенията на ТЕЛК се обжалват пред НЕЛК в 14-дневен срок чрез КМЕД. Срокът започва да тече от датата на връчване на експертното решение. НЕЛК се произнася при всички случаи на обжалвани решения на ТЕЛК и взема решение в 45-дневен срок от датата на получаване на необходимите документи.

5. Как се определя датата на инвалидизиране?

Датата на инвалидизиране се определя едновременно с установяването на процента намалена работоспособност, въз основа на наличната медицинска документация, трудовия маршрут и здравословното състояние на лицето (чл. 100 ал. 1 и ал. 2 на Наредба за експертиза на работоспособността - ДВ бр. 61 от 2000 г.).

От посоченото правило изключение се допуска, когато лицето е било във временна неработоспособност и тя е преминала непосредствено в инвалидност. В тези случаи за дата на инвалидизиране се приема денят в който е прекратено изплащането на парично обезщетение по болничните листи.

Ако лицето вследствие на заболяване (увреждане) е трудоустроено на работа с по-ниска квалификация, **за дата на инвалидизиране се приема датата на преминаването на лицето на тази работа.** Този факт се установява по наличната документация - медицинска и за трудов стаж.

В случаите, когато лицето работи или се намира в платен (неплатен) отпуск, **за дата на инвалидизиране се приема датата на освидетелстване на лицето от ТЕЛК.** Датата на инвалидизиране може да бъде по-късна от датата на освидетелстване, само когато лицето е било в отпуск по болест и се е явило за освидетелстване преди изтичането му.

Нова дата на инвалидизиране се определя на работещите инвалиди, на които при следващото преосвидетелстване е посочен по-висок процент загубена работоспособност поради влошаване на здравословното им състояние, което не позволява да работят при същите условия на труд, към които са се приспособили.

6. Как се определя срокът на инвалидността и какво следва от него?

Този срок е от една до 3 години и се определя в зависимост от характера на увреждането, динамиката на неговото развитие и възможностите за възстановяване на работоспособността на лицето.

Срокът на инвалидността не се влияе от възрастта на освидетелстваното лице. Неправилно се отъждествява пожизненото ползване на някои права при навършване на определена (пензионна) възраст с пожизнен срок на инвалидността. Например, пенсията за инвалидност на лицата, навършили изискуемата пенсионна възраст, се отпуска пожизнено. Това не означава, че същото право се разпростира върху социалната пенсия за инвалидност.

Лицата, които са изгубили 50 и над 50 на сто от работоспособността си след навършване на пенсионна възраст, или които са я навършили в срока на решението на ТЕЛК, ползват правата си по Правилника за прилагане на Закона за социално подпомагане пожизнено, независимо от срока на определения в експертното решение срок.

7. Къде се издава медицинско свидетелство за управление на МПС на инвалиди?

При някои заболявания и състояния се налагат ограничения за получаване на свидетелство за управление на МПС, в зависимост от категорията на МПС. (Списък на тези заболявания и увреждания е включен в раздел II на Приложение № 1 от Наредба

№ 31 от 26.07.1999 г. на Министерството на транспорта и на Министерството на образованието и науката, ДВ бр. 69 от 1999.)

В такива случаи свидетелство за управление на МПС се издава само след освидетелстване от транспортна областна лекарска експертна комисия (ТОЛЕК) или Транспортна централна лекарска експертна комисия (ТЦЛЕК).

Заключенията на ТОЛЕК подлежат на обжалване пред ТЦЛЕК, а нейните решения са задължителни и не подлежат на обжалване.

- **Деца с увреждания**

8. Как се определя инвалидността при деца до 16-годишна възраст?

Инвалидността при децата отразява в проценти трайно намалената възможност (или липсата на такава) за социална адаптация към средата, в която живеят, по начин и в степен, приети за здравото дете на тяхната възраст.

Степента на увреждане (инвалидност) при децата се определя съобразно съответната отправна точка за оценка на трайно намалената работоспособност в проценти (Приложение № 1 към чл. 93, ал. 1 на Наредба за експертиза на работоспособността - ДВ бр. 61 от 2000 г.).

9. Къде се извършва експертизата на деца до 16 г. с трайни увреждания?

Експертизата на способността за социална адаптация на децата до 16-годишна възраст се извършва от Районните експертни лекарски консултативни комисии (РЕЛКК) към детските отделения на многопрофилните болници за активно лечение в областните градове и София, както и в Детската клиника на Висшия медицински институт в Плевен.

Децата се освидетелстват от РЕЛКК по местоживееене на родителите им, с изключение на случаите, когато детето се намира в болнично или домашно лечение за повече от 30 дни в друг район и не е възможно да се яви на РЕЛКК по местоживееене.

Тежко болните деца, чието транспортиране е противопоказно, се освидетелстват на място - в дома, болницата или друго заведение. Това става с предписание на лекаря, който представя детето за освидетелстване и се отразява в медицинското направление (чл. 10 на Наредба № 19).

11. Какви документи са необходими, за да се освидетелства детето?

Медицинско направление за РЕЛКК по образец, подписано от лекуващия лекар, се подава заедно с молба от един от родителите (осиновителя, попечителя) в съответната Картотека за медицински експертни досиета (КМЕД) по местоживееенето на родителите на детето.

След получаване на експертното решение на РЕЛКК с придружаващата го медицинска документация се съставя медицинско досие. При редовно преосвидетелстване на детето родителите подават молба в КМЕД два месеца преди изтичане срока на инвалидността според последното експертно решение.

12. Каква информация съдържат експертните решения?

РЕЛКК и Централна експертна лекарска консултативна комисия (ЦЕЛКК) освидетелстват децата в 30-дневен срок от датата на получаване на документите и се произнасят по следните пунктове:

- степен на трайно ограничена или загубена възможност за социална адаптация в проценти, спрямо възможностите на здравото дете;
- начална дата на трайно ограничена възможност за социална адаптация на детето;
- необходимостта от чужда помощ;

- срок на решението;
- причинна връзка;
- препоръка за по-нататъшно наблюдение, лечение и рехабилитация, режим на живот и труд, подходящи детски и учебни заведения;
- страда ли детето от заболяване, което е включено в списъка на тежките хронични заболявания, при наличието на които децата, настанени в специализираните за тези заболявания детски заведения или групи, не заплащат такса (чл. 21 на Наредба № 19).

13. Може ли да се обжалва решението на РЕЛКК?

Решенията на РЕЛКК се обжалват чрез КМЕД пред ЦЕЛКК в 14-дневен срок от получаването им. ЦЕЛКК се създава към Държавна университетска детска болница - София, със заповед на Министъра на здравеопазването.

II. ТРУДОВИ ПРАВА НА ИНВАЛИДИТЕ / СТИМУЛИ ЗА НАЕМАНЕТО НА ИНВАЛИДИ НА РАБОТА

1. Какъв стимул имат работодателите да наемат инвалиди на работа?

На работодател с 50 и по-малко работници и служители, който наема на работа за не по-малко от 12 месеца безработни лица с трайно намалена работоспособност, насочени от Агенцията по заетостта въз основа на писмен договор по чл. 30, ал. 6 от Закона за насърчаване на заетостта (ЗНЗ) се предоставят сумите за трудово възнаграждение и дължимите вноски за сметка на работодателя за фондовете на Държавното обществено осигуряване и Националната здравноосигурителна каса, за всяко лице, за времето, през което е било на работа, но за не повече от 12 месеца.

На работодател с повече от 50 работници и служители, който наема на работа над определения норматив по чл. 315 от Кодекса на труда (КТ) за не по-малко от 12 месеца безработни лица с трайно намалена работоспособност, насочени от Агенцията по заетостта въз основа на писмен договор по чл. 30, ал. 6 от Закона за насърчаване на заетостта (ЗНЗ) се предоставят сумите за трудово възнаграждение и дължимите вноски за сметка на работодателя за фондовете на Държавното обществено осигуряване и Националната здравноосигурителна каса, за всяко лице, за времето, през което е било на работа, но за не повече от 12 месеца.

Същото се отнася и за работодатели, наели безработни инвалиди за временна, сезонна или почасова работа, но за срок не повече от 6 месеца.

2. Каква закрила имат инвалидите при уволнение от работа по трудов договор?

Лицата с намалена работоспособност 50 и над 50 на сто ползват предварителна закрила при уволнение по чл. 333 КТ при следните болести, записани в Наредба № 5 на МЗ (ДВ бр. 33 от 1987 г.):

- исхемична болест на сърцето;
- активна форма на туберкулоза;
- онкологично заболяване;
- психично заболяване;
- захарна болест (диабет).

Предварителната закрила от уволнение се прилага само в случаите, когато уволнението се основава на:

- чл. 328, ал. 1, т. 2, 3, 5 и 11 (при закриване на част от предприятието или съкращаване на щата; при намаляване обема на работата; при липса на качества на работника или служителя за ефективно изпълнение на работата; при промяна на

изискванията за изпълнение на длъжността, ако работникът или служителят не отговарят на тях);

- чл. 330, ал. 2, т. 6 (работникът или служителят бъде дисциплинарно уволнен).

По смисъла на този текст, ако работодател реши да освободи от работа инвалид, то той трябва първо да поиска разрешение от Агенцията по заетостта и второ, да вземе мнението на ТЕЛК за всеки отделен случай.

3. Инвалидите имат ли право на по-голям годишен платен отпуск?

На всички работници и служители, наети по трудов договор, се полагат 20 работни дни платен основен годишен отпуск (чл.319,КТ).

Хората с намалена работоспособност над 50 на сто, работещи по трудов договор, имат право на не по-малко от 26 работни дни (чл. 319 на КТ, ДВ бр. 100 от 1992 г., изм. бр. 25 от 2001 г.).

4.Какви са противопоказаните условия на труд за освидетелстваните лица?

Противопоказаните условия на труд са условията на работа, които може да доведат до влошаване здравословното състояние на работниците или служителите. Те имат задължителен характер както за работника, така и за работодателя (чл. 317 на КТ).

За лицата с трайно намалена работоспособност противопоказаните условия на труд се определят в решенията на ТЕЛК и НЕЛК, а за лицата с временно намалена работоспособност – с решения на ЛКК и личния лекар. От записаните в експертното решение противопоказани условия на труд произтича необходимостта и задължението за трудоустройство на лицето, както и за придобиването му на статут на трудоустроено лице. При дефинитивни състояния, при които не се очаква условията на труд да обусловят неблагоприятно развитие на заболяването, в експертното решение се записва, **че лицето е в състояние да работи според квалификацията и възможностите си**. В тези случаи лицето придобива статут на трудоустроено лице без да се налага преместването му на друга работа и може да ползва закрилата, предвидена в чл. 333 на Кодекса на труда.

5. Може ли инвалид да получава обезщетение за безработица?

Да, ако са били осигурени за безработица през 9 от последните 15 месеца.

6.Могат ли лицата с трайни увреждания едновременно да получават пенсия и трудово възнаграждение?

Да, могат.

7. Лицата с намалена работоспособност могат ли да кандидатстват за отпускане на микрокредити и ползват ли някакви облекчения?

Лицата (включително и тези с намалена работоспособност) кандидатстват за микрокредити с идея за развиване на бизнес и за разкриване на работни места. Облекчението, което ползват лицата с намалена работоспособност, е възстановяване на лихвите, ако коректно погасяват задълженията си към банките. Лихвите се възстановяват на всеки 6 месеца от Бюрото по труда, въз основа на отчет от банката, експертно решение и молба.

III. ПЕНСИОНИРАНЕ

1. Какви видове пенсии има? (Приложение 1)

Според действащия от 01.01.2000 г. Кодекс за задължително обществено осигуряване (КЗОО) има:

- пенсии за осигурителен стаж и възраст;
- пенсии за инвалидност;
- наследствени пенсии;
- пенсии, несвързани с трудова дейност.

2. Какви видове инвалидни пенсии има?

Инвалидните пенсии, свързани с осигурителния стаж, са:

- за общо заболяване и
- за трудова злополука или професионална болест.

Инвалидните пенсии, които не са свързани с трудова дейност, са:

- социалната пенсия за инвалидност;
- за гражданска инвалидност;
- за военна инвалидност.

3. Кои лица имат право на пенсии за инвалидност?

Право на инвалидна пенсия имат осигурените лица, които завинаги или за продължително време са загубили 50 и над 50 % от работоспособността си (чл. 71 и чл. 72 КЗОО).

4. Какви документи са необходими за отпускане на пенсия за инвалидност?

Пенсия за инвалидност се отпуска въз основа на **писмено заявление по образец**, към което се прилагат всички необходими оригинални документи. Заявлението може да се подава лично, чрез законен представител, чрез осигурителна каса, чрез последния осигурител или чрез упълномощено лице, до териториалното поделение на НОИ по постоянния адрес на заявителя (чл. 1 Наредба за пенсиите -НП). Към заявлението се представят:

- за всички видове инвалидни пенсии - **експертно решение** на Териториалната експертна лекарска комисия (ТЕЛК);
- при пенсиите за инвалидност поради общо заболяване :
 - **документи за осигурителен (трудов) стаж;**
 - **документи за брутното трудово възнаграждение или доход**, върху който са внесени осигурителни вноски за 3 последователни години от последните 15 години осигурителен стаж преди 01.01.1997 г по избор, и за брутното трудово възнаграждение или доход, върху който са внесени осигурителни вноски за осигурителния стаж след 01.01.1997г. до датата на пенсионирането (чл. 2 НП);
- при пенсиите за трудова злополука или професионална болест:
 - **документи за осигурителен (трудов) стаж;**
 - заявлението се свързва служебно от териториалното поделение на НОИ с **досието за трудова злополука или професионална болест** (чл. 3, ал. 2 НП);
- при пенсиите за военна инвалидност:
 - за лицата, пострадали в запаса и резерва, се представя и **удостоверение от съответното поделение за датата на постъпване и уволнение от служба и званието на лицето;**

- за лицата, пострадали при оказване съдействие на въоръжените сили – **документ от съответното поделение, удостоверило обстоятелствата, при които е пострадало лицето;**

- при пенсиите за гражданска инвалидност – **документ, удостоверяващ обстоятелствата, при които лицето е пострадало**, който се съставя от кмета или от ръководителя на учреждението, в което служи органът на властта, причинил страданието.

5. В какъв срок след подаване на документите се отпуска инвалидната пенсия?

Изчисляването на пенсията може да продължи до 6 месеца, тъй като определянето на осигурителния доход за страната отнема технологично време. В едномесечен срок от подаване на заявлението с необходимите документи се отпуска минималният гарантиран размер на съответния вид пенсия. След определяне на пълния размер на пенсията, изчисленият остатък се изплаща за минало време от датата на отпускането. (Чл.10 НП)

6.От коя дата се отпуска пенсията за инвалидност?

Правото на пенсия за инвалидност се поражда от датата на инвалидизирането, а за слепите по рождение и за ослепелите преди постъпване на работа, както и за инвалидите по рождение или с придобита инвалидност до постъпване на работа – от датата на заявлението. При пенсия за инвалидност поради общо заболяване към тази дата лицето трябва да има изисквания се осигурителен стаж (чл. 22 НП).

7.Как се преценява каква инвалидна пенсия да бъде отпускната?

Преценката за вида на инвалидната пенсия се прави според:

- причината за намалената работоспособност;
- възрастта на лицето към датата на инвалидизиране;
- осигурителния стаж към датата на инвалидизирането;
- процента на изгубена работоспособност (при социалната пенсия за инвалидност).

- Инвалидната пенсия за общо заболяване (чл.74 КЗОО) се отпуска на осигурените лица, ако до датата на инвалидизиране (а за слепите по рождение и ослепелите преди постъпване на работа – до датата на заявлението) имат осигурителен стаж, както следва:

- до 25-годишна възраст – поне 1г.;

- до 30-годишна възраст – поне 3 г.;

- над 30-годишна възраст – поне 5 г.

- за инвалидизиралите се до 20-годишна възраст и за слепите по рождение или ослепели преди постъпване на работа - независимо от продължителността на стажа (поне 1 ден – Указание на НОИ No 91-01-40/ 21.03.2000);

- от 01.01.2002 г. инвалидите по рождение и инвалидизиралите се преди постъпване на работа, могат да поискат пенсия за общо заболяване, ако придобият поне 1 година стаж.

- Право на инвалидна пенсия за трудова злополука или за професионална болест (чл. 78 КЗОО) имат осигурените лица, независимо от продължителността на трудовия стаж, ако са загубили 50 или над 50 % от трудоспособността си в резултат на:

- внезапно увреждане на здравето при извършваната от тях работа или поради заболяване, настъпило под въздействие на вредните фактори на работната среда.

- Социална пенсия за инвалидност се отпуска на лица, навършили 16-годишна възраст, с намалена работоспособност над 71 на сто (чл. 90 КЗОО). От 01.01.2002 г. вече е достатъчно те да придобият поне 1 г. осигурителен стаж след инвалидизирането, за да поискат пенсия за инвалидност поради общо заболяване (чл. 74, ал. 2 КЗОО), която е по-благоприятна.
- Пенсия за военна инвалидност се полага на лицата, които са изгубили работоспособността си поради това, че са заболели, пострадали, загинали или безследно изчезнали по време на наборната военна служба, в запаса/ резерва или при оказване съдействие на въоръжените сили (чл. 85 КЗОО).
- Пенсия за гражданска инвалидност имат лицата, които са загубили работоспособността си поради това, че са заболели или пострадали:
 - при изпълнение на граждански дълг или
 - случайно, в следствие действията на органите на властта при изпълнение на служебните задачи на тези органи (чл. 87).

8. Може ли да се получава повече от една пенсия?

Не могат да се получават едновременно следните пенсии (чл. 101 КЗОО):

- лична пенсия за осигурителен стаж и възраст с наследствена пенсия за осигурителен стаж и възраст;
- лична или наследствена пенсия за осигурителен стаж и възраст с лична или наследствена пенсия за инвалидност поради общо заболяване;
- лична пенсия поради общо заболяване с наследствена пенсия за инвалидност поради общо заболяване;
- социална пенсия за старост, персонална пенсия и пенсия за особени заслуги с друг вид пенсия.

При право на повече от една пенсия се получава по избор една от пенсиите в пълен размер и 50 на сто от останалите. Когато едната от пенсиите е социална пенсия за инвалидност, тя се изплаща в размер 25 на сто.

Когато лицето има право на повече от една пенсия за инвалидност за различни страдания, се определя най-голямата по размер.

Военноинвалидите при навършване на пенсионна възраст получават пълния размер на определените има две пенсии - за осигурителен стаж и възраст и за военна инвалидност.

На лицата с намалена работоспособност над 90 %, които постоянно се нуждаят от придружител, се полага *добавка за чужда помощ* в размер 75 % от социалната пенсия за старост (чл. 103 КЗОО).

9. Ако едно лице отговаря на условията за отпускане на пенсия за осигурителен стаж и възраст, но в същото време е инвалид, каква пенсия ще му бъде отпусната и ще получава ли полагащите му се добавки?

При условие, че лицето отговаря на изискванията за пенсиониране за осигурителен стаж и възраст и едновременно с това е инвалид по общо заболяване, може да се прецени служебно коя от пенсиите е по-благоприятна за него. Добавката за придружител на лицето с над 90 на сто намалена работоспособност и определена чужда помощ, се изплаща независимо от вида и размера на пенсията (§6 Преходни и заключителни разпоредби на КЗОО).

Лицата с намалена работоспособност над 71 на сто, пенсионирани за инвалидност или за осигурителен стаж и възраст, могат също да получават и 25 на сто

от социално-инвалидната пенсия, но само ако сборът на двете пенсии не надвишава 4-кратния размер на социалната пенсия за старост ((§6 ПЗР).

10.Какво се разбира под “осигурителен стаж” при пенсиите за инвалидност поради общо заболяване?

При преценяване правото на пенсия за инвалидност поради общо заболяване, **осигурителният стаж** включва времето:

- на наборна военна служба;
- за отглеждане на малко дете на неработещи майки;
- през което е изплащано обезщетение за безработица;
- след 1.1.1996г., през което родител/ осиновител е полагал постоянни грижи за дете инвалид до навършване на 16-годишна възраст;
- на откупеното висше образование, ако лицето е било осигурено поне един ден (Указание на НОИ #91-01-40/ 21.03.2000 г.).

11.Признава ли се времето на получаване на инвалидна пенсия за стаж при пенсиониране за осигурителен стаж и възраст?

Не, ако през този период лицето не работи и не се осигурява. За осигурителен стаж се признава времето, през което са правени социални осигурителни вноски. Върху получавана пенсия не се дължат вноски и затова времето, през което тя се получава, не се признава за осигурителен стаж.

12.Признава ли се за стаж гледането на инвалид – член на семейството?

Зачита се за осигурителен стаж времето след 01.01.1996 г., през което родител / осиновител на дете с трайно увреждане, е полагал постоянни грижи за него до навършване на 16-годишна възраст, поради което не е работил и не е бил осигурен (чл. 43 НП). Това право се ползва, ако състоянието на детето налага постоянни грижи (това се установява с решение на РЕЛКК), както и ако то не е настанено в лечебно или социално заведение.

Зачита се за осигурителен стаж времето след 01.01.2001 г., през което родител / осиновител или съпруг / съпруга не са били осигурени или не са получавали пенсия, тъй като са полагали грижи за инвалид със загубена работоспособност над 90 на сто, който постоянно се нуждае от чужда помощ (чл. 43 НП).

През 2003 г. стартира програмата на МТСП “Личен асистент”. В нея могат да се включат трудоспособни лица, които не получават пенсия и продължително време са без работа, защото се грижат за свои родственици или съжителстващи лица, постоянно нуждаещи се от чужда помощ (този факт се доказва с решение на ТЕЛК или протокол на ЛКК). Личните асистенти трябва да отговарят на критериите за отпускане на социални помощи и да живеят на един адрес с лицето, за което се грижат.

Молба – декларация за включване в програмата, заедно с необходимите документи се подават в Дирекциите за социално подпомагане по местоживееене. Одобрените сключват договор с Бюрата по труда и получават месечно възнаграждение в размер 1 МРЗ (110 лв.) и осигуровки за ДОО и НЗОК. Времето, през което лицата са наети за лични асистенти, се признава са стаж при пенсия.

13. Какво означава понятието “признат стаж” при пенсиите за инвалидност по общо заболяване?

Когато към датата на инвалидизирането осигуреното лице е на възраст, по-ниска от изискващата се за придобиване право на пенсия за изслужено време и старост за същата година, разликата между изискуемата и неговата действителна възраст се

признава за осигурителен стаж. При определяне размера на пенсията за инвалидност за общо заболяване този "признат стаж" се умножава с определен коефициент в зависимост, както следва:

- за лица с намалена работоспособност над 90 на сто – 0,9;
- за лица с намалена работоспособност от 71 до 90 на сто – 0,7;
- за лица с намалена работоспособност от 50 до 70,99 на сто – 0,5.

Когато след датата на инвалидизиране лицето придобие допълнителен осигурителен стаж, признатият стаж се намалява с продължителността на придобития.

14. При пенсиониране по инвалидност поради общо заболяване, приравняват ли се I и II категория към трета?

Не. Осигурителният стаж не се превръща от една категория в друга при определянето на продължителността му за правото и размера на пенсията за инвалидност поради общо заболяване. (чл. 23 от НП).

15. Може ли да се преизчислява пенсията за инвалидност въз основа на придобит стаж след пенсионирането?

Лицата, на които е отпусната пенсия за инвалидност поради общо заболяване, а от 01.01.2002 и тези, на които с пенсия за трудова злополука или професионална болест могат всяка година да прилагат допълнително положен стаж и осигурителен доход и въз основа на тях да поискат преизчисляване на пенсията, ако това е по-благоприятно за тях.

16. Може ли да посочи друг период, върху който се изчислява инвалидната пенсия?

Да, това е възможно от 01.01.2002 г. за лицата, с пенсии за инвалидност поради общо заболяване и поради трудова злополука или професионална болест, отпуснати след 01.01.2000 г. Те могат да поискат преизчисляване на пенсията от осигурителния доход за друг тригодишен период до 01.01.1997 г., ако това е по-благоприятно за тях.

IV. ПРИДОБИВКИ ЗА ИНВАЛИДИТЕ, ПРЕДОСТАВЯНИ ОТ ОБЩИНСКИТЕ СЛУЖБИ ЗА СОЦИАЛНО ПОДПОМАГАНЕ И ДРУГИ СТРУКТУРИ

1. Какви са условията за достъп на инвалиди до социално подпомагане?

Условията и редът за отпускане на социални помощи на инвалидите са уредени с Правилника за прилагане на Закона за социално подпомагане (Правилника за прилагане на Закона за социално подпомагане - ПП на ЗСП) (обн., ДВ, бр. 133 от 1998 г., последно изм. и доп., бр. 97 от 2001 г.).

Социалните помощи на правоимащите лица се отпускат по постоянен адрес след преценка на:

- доходите на лицето или семейството;
- имущественото състояние;
- семейното положение;
- здравословното състояние;
- трудовата заетост;
- възрастта.

Лицата и семействата, които кандидатстват за отпускане на помощи, трябва да изпълняват и следните допълнителни условия:

- да няма регистрирана фирма по Търговския закон;
- да няма вземания, влогове, дялови участия и ценни книжа, а ако има, общата им стойност да не надхвърля 200 лв. за всеки един от членовете на семейството;

- да не притежава движима и недвижима собственост, която може да бъде източник на допълнителни доходи с изключение на вещите, които служат за обичайно потребление на лицето и семейството;
- да не са сключвали договор за предоставяне на имущество срещу задължение за издръжка и гледане;
- да не са прехвърляли жилищен или вилен имот срещу заплащане през последните пет години;
- да не са пътували зад граница на собствени разноски през последните 12 месеца, с изключение на случаите за лечение на заболяване или във връзка със смърт на член от семейството. (чл. 10 ППСЗП).

Инвалидите с трайно намалена работоспособност 50 и над 50 на сто, чиито доход за предходния месец е по-нисък от определения диференциран минимален доход (ДМД), имат право на месечна помощ.

2. Как се определят диференцираният минимален доход и размерът на социалната помощ?

Диференцираният минимален доход на лицето е равен на сбора от коефициентите на лицата в семейството (според категориите, към които спадат), умножен по гарантирания минимален доход (40 лв. в момента).

При наличие на повече от едно основание за определяне на коефициент се прилага коефициентът с по-висок размер.

Категория	Коефициент за месечна помощ
За лице, живеещо само	1,0
За лице на възраст над 70 г., живеещо само	1,2
За инвалид с намалена работоспособност 50 и над 50 на сто	1,2
За дете с трайно увреждане	1,2
За дете - сирак	1,2
За самотен родител с дете/ деца до 16-годишна възраст, а ако учат – до 18-годишна възраст	1,2
За ненавършило пълнолетие дете в семейството	0,9
За дете, което е от 7- до 16-годишна възраст, но не учи	0,5
За самотен родител с дете от 16- до 18-годишна възраст, което не учи	1,0
За родител, полагащ грижи за дете до 3-годишна възраст	1,2
За бременни жени 45 дни преди раждане	1,2
За всеки един от съвместно живеещи съпрузи	0,9

Размерът на месечната помощ се определя като разлика между ДМД или сумата от ДМД и доходите на лицата/ семействата от предходния месец.

3. От кого зависи отпускането на социална помощ?

Решението за отпускане (или отказ) на социална помощ, за нейния вид и размер се взема от ръководителя на общинската служба за социално подпомагане. Решението на ръководителя се обжалва от заинтересованите лица пред ръководителя на областната служба за социално подпомагане в седемдневен срок от съобщението (Указание на МТСП #94-АА-15 от 18.02.2002 г. относно социалните помощи на инвалидите).

4. Какви надбавки получават родителите на деца с трайни увреждания?

Ако до навършване на 2-годишна възраст на дете се установят трайни увреждания над 50 на сто, на майката се изплаща допълнителна еднократна помощ в размер 100 лв. (Чл. 6, ал. 6 от Закона за семейните помощи за деца - ЗСПД).

Родителите на дете с трайни увреждания, което живее постоянно в страната и не е дадено за отглеждане в специализирано заведение на пълна държавна издръжка, получават независимо от дохода на семейството двойния размер на месечните помощи за отглеждане на дете (чл. 7, ал. 4 ЗСПД).

Родители/ осиновители на инвалиди до 18-годишна възраст с трайни увреждания имат право на месечна добавка в размер 70 на сто от гарантирания минимален доход (28 лв.) (Чл. 40 Правилник за прилагане на Закона за защита, рехабилитация и социална интеграция на инвалидите -ПП на ЗЗРСИИ).

5. На какви социални помощи и облекчения имат право инвалидите и какво е необходимо, за да ги получат ? (приложение 2)

- Месечни помощи за транспортно обслужване (чл. 21 ПП на ЗСП)

Инвалидите със 71 и над 71 на сто трайно намалена работоспособност, инвалидите с намалена работоспособност от 50 до 70 на сто със заболявания на долните крайници с трайни увреждания имат право на месечна целева помощ за транспортно обслужване в размер 15 на сто от гарантирания минимален доход (ГМД= 40 лв.) – 6 лв. Правото се ползва при условие, че доходът на член от семейството за предходния месец е по-нисък от трикратния размер на гарантирания минимален доход (120 лв.) за всеки член от семейството.

Кarti за градски транспорт на територията на София

Съгласно чл. 28 от Наредбата за превоз на пътници и условия за пътуване с масовия градски транспорт на Столичната община, пенсионерите с намалена работоспособност над 50 на сто, живеещи в София, имат право на тримесечни карти за цялата градска мрежа (Решение № 36, протокол № 8 от 14.03.2000 г.). Същата карта дава право на безплатно пътуване и на придружителя. Правоимащите лица ползват по избор парична помощ за транспортно обслужване или карта за цялата градска мрежа.

В службата за социално подпомагане по постоянен адрес на инвалида между 1 и 15 число на всеки 3 месеца се подава молба по образец, копие от експертното решение, лична карта и снимка на инвалида.

- 2 безплатни пътувания годишно с БДЖ или автотранспорт в страната (чл. 19 ПП на ЗСП)

Инвалидите със 71 на сто трайно намалена работоспособност, военноинвалидите и децата до 16-годишна възраст с трайни увреждания имат право на безплатно пътуване 2 пъти годишно - отиване и връщане, с БДЖ или с автобус в страната (правото се ползва и от придружителя).

В службата за социално подпомагане се подава молба и се представят копие от решението на ТЕЛК и лична карта. Службата издава удостоверение, което важи до изтичане на срока на експертното решение. Това удостоверение се представя на касите на БДЖ / на автобусната фирма-превозвач, и в него се отбелязват пътуванията. Парите се възстановяват след ползване на правото от службата за социално подпомагане по местоживееене.

Независимо от това право, БДЖ осигурява на лицата с намалена работоспособност над 70 на сто 50% намаление на билетите при всяко пътуване в страната (без експресните влакове и първа класа).

- Месечна целева помощ за жичен телефонен пост (чл. 24 ПП на ЗСП)

Право на месечна целева помощ в размер 20 на сто от гарантирания минимален доход (8 лв.) за ползване на аналогов или цифров жичен телефонен пост имат инвалидите над 16-годишна възраст с намалена работоспособност над 90 на сто с определена чужда помощ, както и децата до 16 г. с трайно намалена възможност за социална адаптация и с определена чужда помощ. Телефонният пост трябва да е регистриран на името на инвалида или на съжителстващо с него лице.

Независимо от това право, БТК осигурява по 80 безплатни импулса на лицата с намалена работоспособност над 90 на сто.

Мобилните оператори в страната имат свои условия за ползване на намаление от инвалиди.

- Целева помощ за отопление (чл. 15 ПП на ЗСП)

Право на месечна целева помощ за отопление имат лица и семейства, чийто доход от предходния месец е по-нисък от сбора на диференцирания минимален доход и левовата равностойност на 450 кВтч електрическа енергия, от които 300 кВтч – дневна и 150 кВтч – нощна.

(Левовата равностойност се определя по действащи в момента цени на електрическата енергия в началото на отоплителния сезон.)

Помощта се отпуска по общия ред по местоживеене.

- За да се определи правото на достъп до целево подпомагане за отопление, кандидатстващото лице трябва да отговаря и на допълнителните условия по чл. 10 ППЗСП.

- Безплатно балнеолечение и храна (чл. 22 ПП на ЗСП)

Хората с трайно намалена работоспособност над 90 на сто с трайни увреждания имат право на целева помощ за балнеолечение и храна веднъж годишно до трикратния размер на гарантирания минимален доход (120 лв.). Същите права ползват и придружителите им. Помощта се изплаща от общинската служба за социално подпомагане след представяне на разходооправдателен документ за балнеолечение и храна.

- Целева помощ за преустройство на жилище(чл. 53 ПП на ЗЗРСИИ)

Лицата с намалена работоспособност над 90 на сто, на които е предписана от ТЕЛК инвалидна количка, имат право на еднократна целева помощ до 600 лв. за преустройство на жилище, с цел улесняване на достъпа, ако доходите на член от семейството през последните 12 месеца не надвишават двукратния размер на гарантирания минимален доход (80 лв.)

В службата за социално подпомагане по местоживеене се подава молба-декларация, съдържаща данни за доходите на член от семейството през последните 12 месеца, към която се прилагат експертно решение на ТЕЛК, и фактура за стойността на ремонта по видове разходи.

- Целева помощ за покупка или приспособяване на лек автомобил (Чл. 51 ПП на ЗЗРСИИ)

Лицата с намалена работоспособност над 90 на сто, със затруднено придвижване, имат право на еднократна целева помощ до 1200 лв. за покупка или приспособяване на лично МПС, ако доходите на член от семейството през последните 12 месеца не надвишават двукратния размер на гарантирания минимален доход (80 лв.)

За да бъде отпусната тази помощ, е необходимо лицата с трайни увреждания да отговарят и на следните допълнителни условия: да са на възраст от 7 до 65 г., учащи се или работещи, както и да не са ползвали финансови облекчения при внос на лично МПС през последните 3 г. за употребяван и през последните 5 г. за нов автомобил.

В службата за социално подпомагане по местоживеене се подава молба-декларация, съдържаща данни за доходите на член от семейството през последните 12 месеца, към която се прилагат експертно решение на ТЕЛК, документ за самоличност, служебна бележка за доходите, фактура за стойността на извършеното приспособяване, копие от регистрационния талон на МПС.

- Еднократна помощ за инцидентно възникнали жизненоважни потребности (чл. 16 ПП на ЗСП)

Помощта е на стойност до 5-кратния размер на гарантирания минимален доход (200 лв.) и се отпуска веднъж годишно по общия ред за задоволяване на инцидентно възникнали здравни, образователни, комунално-битови и други жизненоважни потребности на лицата и семействата.

- Еднократна помощ при лечение в чужбина (чл. 17 ПП на ЗСП)

На лицата, получили разрешение за лечение в чужбина от Министерството на Здравеопазването се отпускат за сметка на бюджета средства за покриване на разходите на лицата и техните придружители. Неусвоената сума се връща в общинската служба. Тази помощ е различна от помощта за инцидентни нужди.

- Право на жилище от общинския жилищен фонд (Правилник за прилагане на Закона за общинската жилищна собственост)

Важи за всички инвалиди с трайни увреждания.

- Месечна целева помощ за заплащане на наем на общински жилища (чл. 14 ПП на ЗСП)

Помощта се отпуска по общия ред, при условие, че:

1. лицата са: самотни инвалиди със 71 или над 71 на сто намалена работоспособност, самотни стари хора над 70 г., самотни родители, сираци до 25 г., завършили социални учебно-професионални заведения,;
2. настанителната заповед е на името на лицето или на член от семейството му;
3. доходът на член от семейството за предходния месец не надвишава 150 на сто от гарантирания минимален доход.

Помощта се изплаща след представяне на разходооправдателен документ.

- Целева помощ за покупка на лични технически помощни средства (ТПС) (Чл. 41 ПП на ЗЗРСИИ)

Помощта се отпуска въз основа на молба-декларация по образец, подадена от инвалида или от негов законен представител/ упълномощено лице до Общинската служба за социално подпомагане по постоянен адрес. В 7-дневен срок от подаване на

молбата се получава отговора, който се обжалва в 7-дневен срок от получаване на съобщението. Решението е валидно 12 месеца. Когато увреждането е трайно, ново решение се издава на основание на първоначално издадените медицински документи.

Ако лицето е заплатило за своя сметка отпуснатото му ТПС, паричната помощ се възстановява след представяне на фактура, касова бележка и издадено разрешение.

Инвалидът има право и на допълнителна помощ за транспортни разходи, свързани с ремонта или закупуването на ТПС, когато това е невъзможно по местоживееене.

- Целева помощ за ползване на жестомимичен превод или за придружител (Чл. 53а и 53б ПП на ЗЗРСИИ)

Лицата с увреден слух и намалена работоспособност над 50 на сто, имат право на целева помощ за ползване на жестомимични услуги (предоставяни чрез бюрата за жестомимичен превод при Съюза на глухите) до 10 часа годишно и до 8 лв. на час, при ползване посещения в държавни/общински администрации, здравни, културни и др. институции.

Лицата с увредено зрение и намалена работоспособност над 90 на сто с чужда помощ, ползват целева помощ за придружител до 10 ч. годишно и по 5 лв. на час при посещения в държавни/общински администрации, здравни, културни и др. институции. Помощта се предоставя от Съюза на слепите.

6. Лицата с намалена работоспособност ползват ли облекчения за прием във висши учебни заведения?

Кандидат-студенти с първа и втора група инвалидност, успешно участвалите в конкурса за приемане във висше училище, се приемат с облекчение. (Закон за висшите училища, чл. 68, ал. 2).

7. Задължени ли са придружителите на лица с намалена работоспособност да изпълняват военските си задължения?

Военнослужещи, които са придружители на член от семейството, на родител, единствен брат или сестра, с пожизнено определен процент на намалена работоспособност 71 и над 71 на сто и с право на чужда помощ, се уволняват от наборна военна служба по тяхна молба и със заповед на министъра на отбраната или на министъра на вътрешните работи. (чл. 105, ал. 2 от Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България)

V. ДАНЪЧНИ ОБЛЕКЧЕНИЯ

1. Има ли данъчни облекчения за инвалидите по данък общ доход и какви са те?

Лицата с намалена работоспособност 50 и над 50 на сто, намаляват данъчната си основа с двойния размер на необлагаемия месечен, съответно годишния необлагаем минимум, който е 2400 лв. за 2001 година. Тези, които ползват това облекчение, заплащат данък, само ако годишният им доход надхвърля 2400 лв. В този случай те дължат данък единствено за парите, надхвърлящи тази сума.

2. Какво трябва да знаят инвалидите, ползващи данъчни облекчения за доходи от трудово правоотношение ?

За да ползват тези облекчения, лицата с трайни увреждания трябва своевременно да удостоверят пред работодателя с експертно решение процента на намалената си работоспособност. Така данъчната им основа се намалява със съответния размер при авансовото заплащане на данъка.

3. Какви облекчения за предвидени в Закона за местните данъци и такси по отношение на данъка върху недвижимите имоти и таксата за битови отпадъци за лица с намалена работоспособност над 71 на сто?

Лицата с намалена работоспособност 50 и над 50 на сто, които са собственици на жилище, плащат данъка за основното си жилище с 75% намаление. Основно жилище е това, което задоволява жилищните нужди на гражданина и членовете на неговото семейство през преобладаващата част от годината. Намаление при заплащане таксата за битови отпадъци не е предвидено. (Чл.25 ал.2 от Закона за местните данъци и такси (ЗМДТ))

4.Какви облекчения ползват инвалидите при заплащане данъка върху превозните средства?

Инвалид, който е собственик на автомобил с обем на двигателя до 1800 куб.см. и мощност до 100 конски сили, е освободен от заплащане на данък върху колата (Чл.58 ал.1 т.4. ЗМДТ). Ако тези параметри са по-високи, се изплаща пълният размер на данъка без никакви облекчения.

5.Какви са облекченията при внос на автомобили от инвалиди ?

Инвалидите с над 90 на сто трайна намалена работоспособност, както и инвалиди навършили 6 и повече години и имат до 90 на сто загубена работоспособност и трайно ограничена възможност за социална адаптация със заболявания посочени в Приложение към чл.4, ал.1 т.2 от Закона за митниците, при внос на автомобил от чужбина се освобождават от митнически сборове до размера на левовата равностойност на 900 щатски долара. Това облекчение те могат да ползват, ако автомобилът е с обем на двигателя до 1800 куб.см. и мощност до 100 конски сили. (Приложение 3)

Правоимащите се освобождават от мито на сумата до 900 щатски долара след представяне в Агенция "Митници" на: заверено експертно решение; протокол, издаден от специализираната лекарска консултативна комисия към съответното лечебно заведение за болнична помощ; и декларация по образец на Агенция "Митници", че не са внасяли или купували лек автомобил за период от 3 години за употребявани и 5 години за нови автомобили.

В случаите, когато размерът на вносното мито надвишава левовата равностойност на 900 щатски долара, изчислена по седмичния курс, прилаган от митническите учреждения, разликата до дължимата сума подлежи на заплащане от вносителя. Ако размерът на сумата на митото е до левовата равностойност на 900 щатски долара - се освобождава или възстановява реално дължимото или заплатеното мито.

6. Лицата с трайни увреждания имат ли право на отстъпка при заплащане на държавни такси?

Освобождават се от заплащане на държавни такси инвалидите, бременните и майките с деца до 6-годишна възраст, сираците, в случаите на прехвърляне от едно учебно заведение в друго, от една специалност или форма на обучение в друга по здравословни причини, установени със заключение на медицинска комисия. (Закон за държавните такси, чл. 5, т. "о")

ПРИЛОЖЕНИЕ 1

МИНИМАЛНИ РАЗМЕРИ НА ПЕНСИИТЕ И ДОБАВКИТЕ КЪМ ТЯХ ОТ 1. 7. 2002

СОЦИАЛНА ПЕНСИЯ ЗА СТАРОСТ	46, 64 лв.	Чл. 90 (1) КЗОО
МАКСИМАЛЕН РАЗМЕР НА ПЕНСИИТЕ	186, 56 лв./ 233, 20 лв.	§ 6 (1) ПРЗ КЗОО = 4 x СПС / = 5 x СПС - за лицата по чл. 69 (3)
ПЕНСИЯ ЗА ОСИГУРИТЕЛЕН СТАЖ И ВЪЗРАСТ		Чл. 70 (7) КЗОО
- за пълен стаж	53, 64 лв.	= 115 % СПС
- за непълен стаж	48, 97 лв.	= 105 % СПС
ПЕНСИЯ ЗА ИНВАЛИДНОСТ ПОРАДИ ОБЩО ЗАБОЛЯВАНЕ		Чл. 75 (4) КЗОО
- I група (> 91 % намалена трудоспособност)	65, 30 лв.	= 140 % СПС
- II група (71- 90 % намалена трудоспособност)	60, 63 лв.	= 130 % СПС
- III група (50 – 70,99 % намалена трудоспособност)	48, 97 лв.	= 105 % СПС
ПЕНСИЯ ЗА ИНВАЛИДНОСТ ПОРАДИ ТРУДОВА ЗЛОПОЛУКА ИЛИ ПРОФЕСИОНАЛНА БОЛЕСТ		Чл. 79 (2) КЗОО
- I група (> 91 % намалена трудоспособност)	69, 96 лв.	= 150 % СПС
- II група (71- 90 % намалена трудоспособност)	65, 30 лв.	= 140 % СПС
- III група (50 – 70,99 % намалена трудоспособност)	53, 64 лв.	= 115 % СПС
СОЦИАЛНА ПЕНСИЯ ЗА ИНВАЛИДНОСТ		Чл. 90 (2) / добавка- чл.101 (3) КЗОО
- I група (> 91 % намалена трудоспособност)	55, 97 лв. / 13, 99 лв.	= 120 % СПС / = 25 % от СПИ за I група
- II група (71- 90 % намалена трудоспособност)	51, 30 лв. / 12, 83 лв.	= 110 % СПС / = 25 % СПИ за II група
ПЕНСИЯ ЗА ГРАЖДАНСКА ИНВАЛИДНОСТ		Чл. 88 (1) КЗОО
- I група (> 91 % намалена трудоспособност)	69, 96 лв.	= 150 % СПС
- II група (71- 90 % намалена трудоспособност)	65, 24 лв.	= 140 % СПС
- III група (50 – 70,99 % намалена трудоспособност)	53, 64 лв.	= 115 % СПС

ПЕНСИЯ ЗА ВОЕННА ИНВАЛИДНОСТ		Чл. 86 (1) КЗОО
<i>А) за редници и сержанти</i>		
- I група (> 91 % намалена трудоспособност)	69, 96 лв.	= 150 % СПС
- II група (71- 90 % намалена трудоспособност)	65, 30 лв.	= 140 % СПС
- III група (50 – 70,99 % намалена трудоспособност)	53, 64 лв.	= 115 % СПС
<i>Б) за офицери</i>		
- I група (> 91 % намалена трудоспособност)	74, 62 лв.	= 160 % СПС
- II група (71- 90 % намалена трудоспособност)	69, 96 лв.	= 150 % СПС
- III група (50 – 70,99 % намалена трудоспособност)	55, 97 лв.	= 120 % СПС
МИНИМАЛНА НАСЛЕДСТВЕНА ПЕНСИЯ (за всеки наследник)	41, 98 лв.	Чл. 83 (2) КЗОО = 90 % СПС
ДОБАВКА ЗА ЧУЖДА ПОМОЩ	34, 98 лв.	Чл. 103 КЗОО = 75 % СПС
ДОБАВКА ЗА ВЕТЕРАНИ ОТ ВОЙНИТЕ	23, 32 лв.	Чл. 5 ЗВВ = 50 % СПС
ДОБАВКА ЗА ВОЕННОИНВАЛИДИ – ВЕТЕРАНИ ОТ ВОЙНИТЕ	23, 32 лв.	Указ 1611 = 50 % СПС

ПРИЛОЖЕНИЕ 2

СОЦИАЛНИ ПОМОЩИ И ОБЛЕКЧЕНИЯ, ПРЕДОСТАВЯНИ НА ЛИЦАТА С НАМАЛЕНА РАБОТОСПОСОБНОСТ 50 И НАД 50 НА СТО

Вид на социалните помощи и облекчения	Процент на намалена работоспособност			
	от 50 до 70,99 %	от 71 до 90 %	над 90 %	над 90 % с чужда помощ
Карта за градски транспорт* (само за инвалидите в София)	Да	Да	Да	Да (може да я ползва и придружител)
6 лв. месечна помощ за транспортно обслужване (чл. 21 ПП на ЗСП) при доходи до 3 ГМД на член от семейството за последните 12 месеца	Да, ако са със заболявания на долните крайници, + за деца от 7 до 16 г. с трайни увреждания	Да, + за деца от 7 до 16 г. с трайни увреждания	Да, + за деца от 7 до 16 г. с трайни увреждания	Да + за деца от 7 до 16 г. с трайни увреждания
2 безплатни пътувания в страната с БДЖ и автобус (чл. 19 ПП на ЗСП)	Не, освен Военноинвалиди и деца до 16 г. с трайни увреждания	Да, + за Военноинвалиди и деца до 16 г. с трайни увреждания	Да, + за военноинвалиди и деца до 16 г. с трайни увреждания	Да, + за Военноинвалиди и деца до 16 г. с трайни увреждания
8 лв. месечна помощ за жичен телефонен пост (чл. 24 ПП на ЗСП)	Не	Не	Не	Да, + за деца до 16 г. с придружител
До 120 лв. за балнеолечение и храна (чл. 22 ПП на ЗСП)	Не, освен Военноинвалиди и деца до 16 г. с трайни увреждания	Не, освен Военноинвалиди и деца до 16 г. с трайни увреждания	Да, + за военноинвалиди и деца до 16 г. с трайни увреждания	Да, + (вкл. и придружител) + за деца до 16 г. с трайни увреждания и военноинвалиди
До 600 лв. за преустройство на жилище (чл. 53 ПП на ЗЗРСИИ)**			Да, ако са с инвалидна количка	Да, ако са с инвалидна количка
Еднократна помощ за инцидентно възникнали жизненоважни потребности (чл. 16 ПП на ЗСП)	По общия ред	По общия ред	По общия ред	По общия ред
Лечение в чужбина (чл. 17 ПП на ЗСП)	По общия ред	По общия ред	По общия ред	По общия ред
Месечна помощ за отопление (чл. 15 ПП на ЗСП)	По общия ред	По общия ред	По общия ред	По общия ред

Наем на общински жилища – при доход до 60 лв. за предходния месец (чл. 14 ПП на ЗСП)	По общия ред	По общия ред или ако са самотни инвалиди	По общия ред или ако са самотни инвалиди	По общия ред или ако са самотни инвалиди
До 1200 лв. за покупка и приспособяване на лично МПС – при доходи до 80 лв. на член от семейството през последните 12 м. (Чл. 51 ПП на ЗЗРСИИ)	Не	Не	Да , ако са със затруднено придвижване, учащи се или работещи (от 7 до 65 г.), и не са ползвали облекчения за внос на МПС	Да , ако са със затруднено придвижване, учащи се или работещи (от 7 до 65 г.), и не са ползвали облекчения за внос на МПС
Целева помощ за покупка на лични технически помощни средства	Да , по предписание	Да , по предписание	Да , по предписание	Да , по предписание
Целева помощ за жестомимичен превод	Да , ако са с увреден слух	Да , ако са с увреден слух	Да , ако са с увреден слух	Да , ако са с увреден слух
Целева помощ за придружител	Не	Не	Не	Да , ако са с увредено зрение

* пенсионерите-инвалиди в София ползват по избор правото на карта за градски транспорт или помощта за транспортно обслужване

ПРИЛОЖЕНИЕ 3

СПИСЪК на заболяванията и уврежданията, при които се допуска безмитен внос на автомобили за лица над 6 г. с трайно намалена работоспособност или възможност за социална адаптация до 90 на сто включително

1. Лъжлива става на бедрото или подбедрицата при общи и местни противопоказания за оперативно лечение.
2. Анкилоза или рязко изразена контрактура на едната или на двете тазобедрени стави.
3. Едностранна тежка коксартроза, довела до трайна контрактура с ограничение на флексията в амплитуда 30 градуса С, или двустранна тежка коксартроза, довела до трайна контрактура с ограничение на флексията в амплитуда 50 градуса С.
4. Скъсяване на единия долен крайник анатомично или функционално със 7 и повече сантиметра.
5. Анкилоза на колянната става във флексия под ъгъл, по-голям от 30 градуса С.
6. Халтава колянна или тазобедрена става с абнормни, пасивни безактивни движения.
7. Облитериращи заболявания на артериалните съдове на долен крайник, довели до трофични изменения и затрудняващи походката.
8. Трайна парализа на ходилото или подбедрицата, както и тежка пареза на същите с остатъчни функционални движения в ставите и пръстите.
9. Трайна долна моноплегия, както и тежка долна монопареза.
10. Анкилоза на двете тазобедрени стави.
11. Контрактура на едната или на двете коленни стави, по-голяма от 30 градуса С.
12. Деформация на стъпалото в положение на принудителна трайна дорзифлексия над 10 градуса С и плантофлексия над 30 градуса С.
13. Имплантирани ендопротези на тазобедрената, колянната или глезенната става и състояние след реимплантация на същата при функционални нарушения в моноподалия стоеж, степента на мускулната компенсация, силата и издръжливостта, в обема на движенията и стабилността на имплантанта.
14. Двустранни високи конгенитални луксации при оформен функционален дефицит на стоежа, придвижването и издръжливостта.
15. Значително изразена деформация на гръбначния стълб и торакса със статична декомпенсация на стоежа и придвижването и минимални отклонения в сагитална, фронтална, трансверзална и аксиална проекция от 50 градуса С.
16. Вродени деформитети на долните крайници с нарушение на моно-биподалия стоеж, придвижването, силата и издръжливостта.
17. Хемофилна артропатия с нарушаване на стабилността и мобилитета на крайниците.
18. Артрогрипоза при декомпенсация на придвижването и стоежа.
19. Тежко изразен двустранен елфантиазис, затрудняващ придвижването.
20. Трайна долна параплегия.
21. Генерализирани форми на Бехтерев със засягане на тазобедрените стави.
22. Трайна хемиплегия (включително круциата), както и тежка хемипареза.
23. Средно изразена долна парапареза или хемипареза (включително круциата) със значително нарушение на двигателните функции.
24. Прогресивна мускулна дистрофия.
25. Късни и трайни последствия от травматично увреждане на гръбначния мозък или кауда еквина с рязко изразени двигателни нарушения или тежко разстройство на функциите на тазовите органи.
26. Миопатии с 50 и над 50 на сто трайно намалена работоспособност.
27. Мултиплена склероза.
28. Ампутация или дезартикулация на горен крайник над метакарпофалангиалните стави.

29. Ампутация или дезартикулация на долен крайник през или над метатарзалните стави.

Забележка. При заболявания и увреждания, които не са посочени в това приложение, но значително ограничават двигателните способности, функционалното увреждане се идентифицира (приравнява) към посочените по-горе.